

Oponentský posudek na diplomovou práci Róberta Hurného „Podkarpatská Rus v rámci Československa v letech 1933-1939. Autonomní a štátoporné snahy“ (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav politologie, 2008, 72 s. rukopisu)

V předložené diplomové práci si R. Hurný vytkl za cíl analyzovat a vyložit autonomní a štátoporné snahy podkarpatoruských politických činitelů se zřetelem na časové období let 1933-1939 v kontextu tehdejších vnitropolitických a mezinárodních událostí. Autor na základě přehledného historického exkurzu připomíná základní problémy politického vývoje, které vedly zejména v kontextu proměn mezinárodní situace v Evropě v polovině 30. let minulého století k specifickému procesu naplnění autonomie Podkarpatské Rusi. Podotýká, že Podkarpatská Rus, která se stala po první světové válce na základě mírových smluv integrální součástí Československa, měla získat autonomii, podobně jako Slovensko, z ústavně právního hlediska a v rámci po roce 1918 formovaného politického systému již po vzniku nové republiky. Otázka uskutečnění autonomního statutu byla však dle R. Hurného centrální vládou téměř po celých dvacet let oddalována s ohledem na neutěšené politické, národnostní, náboženské a hospodářské poměry a s ohledem na neustálou hrozbu iredentismu ze strany řady podkarpatoruských činitelů a revizionismu ze strany sousedních států - zejména Maďarska. Tato otázka byla dle autora na druhé straně také osudově podceňována, což mělo v budoucnu neblahé následky i pro jednotu československého státu. Výklad o složitých místních politických poměrech, o genezi, vývoji a propletení jednotlivých ideových či programových směrů, o vazbách představitelů místního politického života na polské a maďarské či na domácí slovenské či československé politické kruhy, a také o jejich osudech dokládá, že této otázce autor dobře porozuměl a umí politické peripetie týkající se podkarpatoruské autonomie se znalostí věci vysvětlit v širším kontextu. Příběh zřízení autonomie na Podkarpatské Rusi, ke kterému československá vláda přistoupila, podobně jako na Slovensku, až po Mnichovské dohodě 11. října 1938, měl, jak autor správně uvádí, neblahé následky nejen pro republiku, ale i pro samotné podkarpatoruské obyvatele a také pro řadu místních politiků. Silný mezinárodní nátlak nacistického Německa, které vidělo v oslabení celistvosti a soudržnosti zbylého československého státu další nástroj rychlého naplnění svých agresivních cílů, značně urychlil kroky, ke kterým se československá vláda neodhodlala téměř po dvacet let. Zároveň toto urychlení symbolizovalo i krátkou politickou historii podkarpatoruské autonomie, její v podstatě zásadní neřešitelnost a také nepříliš slavný konec.

Práci považuji za dobře promyšlenou. K vyložení nejjednoduššího tématu přispělo jistě i její účelné členění do devíti výkladových kapitol. Jejich chronologické řazení a obsahová návaznost pak umožnily autorovi udržet téma v sevřené podobě a předložit výklad tohoto svébytného úseku československé politiky i specifické kapitoly politického myšlení zároveň ve velmi přehledné a srozumitelné formě. Oceňuji autorův výklad, kde hledat kořeny národnostní nejasnosti Rusínů, proč se mnozí hlásili k Rusům, jiní k Ukrajincům a nemalá část k Rusínům. Velmi dobře interpretoval mocenské zájmy nejbližších sousedů Podkarpatské Rusi - beckovského Polska a horthyovského Maďarska. Oba státy sledovaly od 30. let, kdy na politickou scénu vstoupilo nacistické Německo, na Podkarpatské Rusi své zájmy mj. s cílem mezinárodně a diplomaticky Československo oslabit. R. Hurný správně podotýká, že vůči Podkarpatské Rusi mělo jak Polsko tak i Maďarsko vlastní mocenské ambice. Autor se znalostí věci rozplétá polské i maďarské pokusy jak využít „pátých“ kolon, agenturních sítí a zejména ambicí řady podkarpatoruských politiků. Oceňuji autorův pokus o zhodnocení stavu výzkumu této látky na základě studia historické i politologické literatury a archivních pramenů.

K práci mám jednu otázku. Zda lze na základě dosavadních poznatků konkretizovat, jak reagovaly na záměry či štátoporné snahy podkarpatoruských politiků nebo na iredentistické postoje v průběhu 30. let místní správní československé úřady. Autor argumentuje s jejich

postoji až z pohnuté doby konce druhé republiky.

Předkládaná diplomová práce Róberta Hurného svůj cíl splnila. Na základě studia literatury a dobových materiálů autor prohloubil a rozšířil poznání o formách státotvorných snah na Podkarpatské Rusi v období let 1933-1939. Autor prokázal, že umí samostatně pracovat s pramenným materiálem, že je schopen syntetizovat dosavadní poznatky a orientovat se v dané problematice.

Předkládaná diplomová práce Róberta Hurného „Podkarpatská Rus v rámci Československa v letech 1933-1939. Autonómne a štátotvorné snahy“ svým zpracováním a obsahem splňuje požadovaná kritéria, a proto ji **doporučuji** k obhajobě a hodnotím ji stupněm **v ý b o r n ý**.

Doc. PhDr. Jiří Kocian, CSc., v.r.
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.

V Praze 26. září 2008